

A Futurista Kiáltvány

A háború felé feltartóztathatatlanul rohanó társadalom válságának jellemző tünete volt az olasz futurizmus mozgalma. A futurizmus általános jellegzetessége a múlt és a jelen tagadása, a technika, a mozgás, a jövő, a sebesség, a dinamizmus dicsőítése - művészeti módszerére a modern élet sajátos kifejezőeszközeinek keresése jellemző. Az avantgarde irányzatok története a futurizmussal kezdődik.

1909-ben adta ki az önmagát addig francia költőnek tekintő Filippo Tommaso Marinetti olasz folyóiratában az első kiáltványt, amelyben lényegében a háborút, a fasiszmust dicsőítette, hirdetve, hogy "művészetünk főeleme a Bátorság, Vakmerőség és a Felháborodás . . ." "A háborút akarjuk dicsérni - a világ egyetlen higiénáját -, a militarizmust..."

A futurizmus hamarosan a képzőművészetben is jelentkezett, bár ott nem jellemezte az a barbárság-dicsőítés, amire a manifesztum hivatkozott. 1910-ben Carlo Carrá, Umberto Boccioni és Luigi Russolo kapcsolódnak a mozgalomhoz, majd Giacomo Balla és Gino Severini.

Filippo Tommaso Marinetti a kiáltvány megjelenése után Európa szerte vezéerköltő, ideológus és reklámfőnök lett. Színházi és utcai botrányokat szervezett. Ennek hatására híveinek száma csökkenni kezdett. 1914-15-ben Marinetti kezdeményezte a fasiszta ideológiát, melynek alappillére a Hármas Szövetségből kiugrással indítandó háború, a Risorgimento utolsó háborúja az olaszlakta területekért. Interventista tüntetéseket is szervezett, majd Mussolini-vel együtt őrizetbe vették. 1915-ben Olaszország is belépett a háborúba, Mussolini is harcolt itt és megsebesült. Marinetti ezt is igazolta rögtön egy írásával, melynek Háború, a világ egyetlen higiénája (1915) volt a címe.

Zenében a hagyományos hangforrásokat és ritmusokat különféle zajokkal és zörejekkel akarták pótolni futurista zenészek. A mozgalom melynek két vezéregyénisége Pratella és Russolo volt -rövid életűnek bizonyult, de a kezdeményezés évtizedek múltán a konkrét zenében újraéledt.

Francesco Balilla Pratella olasz zeneszerző 1910-ben csatlakozott a futurista mozgalomhoz. Ekkor írta meg 'A futurista zenészek kiáltványa' című művét.

Luigi Russolo olasz futurista festő és zeneszerző volt. Balilla Pratella egy kompozíciójának 1913-as zenekari előadása hatására, A zajok művészete címmel megfogalmazott egy kiáltványt, a zeneszerző számára írott levél formájában. Kiáltványa és rákövetkező kísérletei a nagyvárosok ipari hangjait imitáló intonatorumori (zaj intonátorok) hangeszközökkel élettel telt üzenetet közvetítenek az utókornak, miáltal Russolo a kortárs "poszt-digitális zene nagyapja" megtisztelő címét viselheti.

Futurista kiáltvány

1. A veszély szeretetét, az erőre és merészségre való törekvést akarjuk megénekelni.
2. A bátorság, a vakmerőség, a lázadás lesznek költészetünk lényeges elemei.
3. Az irodalom mindmáig a megfontolt mozdulatlanságot, a révületet és az álmat magasztalta. Mi a kihívó mozgást, a lázas álmatlanságot, a futólépést, a halálugrást, a pofont és az ökölcsapást magasztaljuk.
4. Megállapítjuk, hogy a világ nagyszerűsége új szépséggel gazdagodott: a sebesség szépségével. Egy versenyautó, kirobbanó lélegzetű kígyóhoz hasonlatos, vastag csövekkel díszített motorházával... egy bömbölő autó, mely úgy száguld, mint a kartács, szebb, mint a Szamothrakéi Győzelem [szobra].
5. Azt az embert akarjuk dicsőíteni, aki a kormánykereket tartja, melynek képzelt rúdja átéri a földet, rohanó futásban, földi pályájának körein.

6.Kell, hogy a költő hévvel, nagyvonalúsággal és teljesen adja oda magát, hogy a leglényegesebb elemek lelkesítő hevét növelje.

7.Nincs másban szépség, csak a küzdelemben. Egy mű sem lehet igazi alkotás, ha nincs támadó jellege. A költészetet úgy kell felfogni, mint heves támadást ismeretlen erők ellen, hogy azután az ember előtt megadásra lehessen kényszeríteni őket.

8.A századok legkiemelkedőbb csúcsán állunk!... Miért kellene hátranéznünk, ha ki akarjuk tární a Lehetetlen rejtelmes kapuit? Tegnap meghalt az Idő és a Tér. Már a teljességben élünk, miután megteremtettük az örök, mindenütt jelenlevő sebességet.

9.A háborút akarjuk dicsőíteni - a világ egyetlen megtisztítóját -, a militarizmust, a patriotizmust, a felszabadultak destruktív magatartását, azokat a szép elveket, melyekért meghal az ember, és a nő megvetését.

10.Le akarjuk rombolni a múzeumokat, a könyvtárakat, az akadémiák minden fajtáját, és harcolni akarunk az erkölcsösködés, a nőmozgalom és minden megalkuvó vagy hasznos hitványság ellen.

11.Meg fogjuk énekelni a munkától, örömtől, vagy a lendülettől felkavart nagy tömegeket: megénekeljük a forradalmak sokszínű és sokhangú áradatait a modern világvárosokban; megénekeljük a fegyvergyárak és vad villamos holdaktól megvilágított hajógyárak vibráló éjszakai tüzét; a mohó állomásokat, melyek füstölgő kígyókat nyelnek el; a csavart füstjük szálán felhőkre függesztett műhelyeket; a hidakat, melyek mint óriási tornászok kapaszkodnak át a folyókon s késpengeként villognak a napfényben; a kalandos gőzhajókat, melyek a látóhatárt kémlelik, a széles keblű lokomotívokat, melyek mint hatalmas, csövekkel kantározott fémlovak toporzékolnak a síneken, és sikló szállását a repülőgépeknek, melyek légcavarja zászlóként csattog a szélben, s úgy tapsol, mint a lelkes tömeg.

Olaszországból repítjük világgá a felforgató és gyújtogató erőszakosságnak ezt a kiáltványát, mellyel ma megalapítjuk a *Futurizmust*, mert meg akarjuk szabadítani ezt az országot a professzorok, régészek, idegenvezetők és antikváriusok bűzös rákfenéjétől. Itália már hosszú ideje az ócskaságok piaca. Meg akarjuk szabadítani őt a múzeumoktól, melyek mint megszámlálhatatlan temetők befedik az egész országot.

Múzeumok: temetők!... Valóban azonosak, hiszen itt, is szerencsétlenül vegyülnek össze olyan testek, melyek nem ismerik egymást. Múzeumok: nyilvános hálótermek, amelyben örökké gyűlött vagy ismeretlen emberek mellé kell letelepedni! Múzeumok: a festők és szobrászok lehetetlen vágóhídjai, ahol a pályabérül kitűzött falakon színek és vonalak ütésével vadul egymást öldösik! Hogy valaki évente egyszer, mint halottak napján a temetőbe, ide is elvándoroljon... azt még megengedem. Hogy évente egyszer ajándékul virágokat tegyen a Gioconda elé, azt is megengedem... De azt már nem tűröm el, hogy naponta sétálva vezessék a múzeumokon keresztül szomorúságainkat, törékeny bátorságunkat, beteges nyugtalanágunkat. Miért kell megmérgezödni? Miért kell megposhadni?

És mi mást lehet egy régi képen látni, mint a művész fáradságos vonaglását, amellyel az álmának teljes kifejezését gátló legyőzhetetlen akadályokat kijátszani igyekszik?...

Egy öreg képet megcsodálni annyi, mint érzékenységünket hamvederbe önteni, ahelyett, hogy a teremtés és a cselekvés vad lendületével messzire hajítanánk előre. Azt akarjátok tehát, hogy a múlt örökös és haszontalan csodálásában, melyből végzetesen elgyengülve, kimerülten és megtaposva kerültök ki, elpocsékoljátok legjobb erőiteket?

A valóságban, kijelentem nektek, a múzeumok, könyvtárak és akadémiák (felesleges erőlködések temetői, megfeszített álmok kálváriái, megcsönkített lendületek iktatói!...) mindennapos látogatása ugyanolyan káros, mint a becsvágyó akaratuktól és elméjüktől megrészegeedett ifjak szülőinek szívós gyámkodása. A haldoklóknak, a betegeknek, az elzártaknak hadd maradjon csak ez; a megcsodált múlt talán balzsam az ő bajaikra, hiszen a jövő előlük el van rekesztve... De mi nem akarunk többet tudni a múlttól, mi, fiatal és erős *futuristák!*

A szenes ujjak dobják csak a vidám tűzvészeket! Erre! Erre! Gyorsan vessetek tüzet a könyvtárak polcaira!... Térítsétek el a csatornák futását, hogy elöntsék a múzeumokat!... Ó, milyen öröm lenne látni, amint ezeken a vizeken lebegve úsznának az árral, szétszagatva és megfakultan, a régi dicsőséges vásznak!... Ragadjátok meg a csákányokat, a fejszéket, a kalapácsokat, és romboljátok, romboljátok könyörtelenül a tiszteletre méltó városokat!

A legidősebb közülünk harmincéves! tehát legalább egy évtizedünk van, hogy véghez vigyük munkánkat. Majd ha negyvenévesek leszünk, más, fiatalabb és nálunk értékesebb emberek hadd dobjanak csak a papirkosárba bennünket, mint felesleges kéziratokat. Egyenesen ezt szeretnénk!

Követőink ellenünk fordulnak majd; mindenfelől jönnek első énekeik szárnyas ritmusára táncolva, felnyújtva horgas, rabló ujjait, s az akadémiák kapuiban kutyamódra szimatolják a könyvtárak katakombáiba jutott; már rothadó elméink erős szagát. De mi nem leszünk... Végül is - egy téli éjszakán - megtalálnak bennünket a nyílt mezőn, egyhangú esőtől kopogó szomorú fészernél, és látják majd, hogy remegő aeroplánjaink mellett kuporgunk, és képeink repülése alatt mostani könyveink tüzenél melengetjük kezünket.

Köröttünk tolongnak majd, lihegve az aggodástól és megvetéstől; és feldühödve büszke, fáradhatatlan lángolásunkon, ránk vetik magukat, hogy megöljenek. Akkora gyűlölet hajtja majd őket, mint amilyen szeretetet és csodálatot éreztünk irántunk szívükben.

Szemükben sugarasan robban majd az erős és egészséges Igazságtalanság. - A művészet ugyanis nem lehet más, mint erőszak, kegyetlenség és igazságtalanság.

A legidősebb közülünk harmincéves: tehát a nyers akarat, a ravaszság, a vakmerőség, a szerelem és az erő ezer és ezer kincsét tékozoltuk már el; elhajigáltuk őket türelmetlenül, dühödten, anélkül, hogy értékeltük volna, anélkül, hogy tétováztunk volna, anélkül, hogy megpihentünk volna, lélekszakadva... Nézzetek ránk: Még nem vagyunk kimerültek! Szíveinkben semmi fáradságot nem érzünk, mert a tűz, a gyűlölet és a sebesség táplálja őket! ... Csodálkoztok rajta?... Pedig logikus, mert ti arra sem emlékeztetek, hogy éltetek. Kiegyenesedve a világ tetején még egyszer odahajítjuk kihívásunkat a csillagokhoz! Ellene szóltok-e valamit?... Elég! Elég! Ismerjük már azokat... Értjük!... Szép és hazug értelmünk megállapítja, hogy mi vagyunk őseink összefoglalása és meghosszabbítása. - Talán!... Ám legyen!... De miért fontos? Nem akarjuk megérteni!...

Jaj annak, aki ezeket a gyalázatos szavakat megismétli!... Emeljétek fel a fejeteket!... Kiegyenesedve a világ tetején, még egyszer odahajítjuk kihívásunkat a csillagokhoz!...